

El Prat

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Plaça de l'Ajuntament, s/n
Emplaçament
Alçada: Carretera de Prats de Lluçanès (BV-4401), km. 5
480

Coordenades:

Latitud: 41.91635
Longitud: 1.92564
UTM Est (X): 410907
UTM Nord (Y): 4641047

Classificació

Número de fitxa 08090 - 166
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani Popular
Segle XII-XXI
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: En procés d'obres i de rehabilitació
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL: núm. de registre 11163-l. Acord ple Consell Comarcal: 12-12-2017
Número inventari IPA 16513
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Gaià
Fitxes associades:

Descripció

Masia de tamany mitjà, d'origen medieval, que és l'única que està emplaçada al nucli de Gaià, al costat de l'església parroquial i de l'Ajuntament. S'hi porta a terme una remodelació en profunditat amb la finalitat d'instal·lar-hi un centre d'interpretació dedicat al món rural tradicional. L'edifici és de planta rectangular (amb planta baixa més dos pisos) i té coberts adossats a l'angle nord-oest i un altre de petit al nord-est. La casa ha estat aixecada en diverses fases, les quals són difícilment identificables a partir de l'aspecte actual. Tan sols es pot dir que l'obra principal sembla majoritàriament del segle XVII (1635 segons una llinda) i tal vegada del XVIII (1747 segons la dovella central), i que el 1847 es devia sobrealçar la casa amb un segon pis. El cos residencial s'estructura en base a dues crugies, cosa que es reflecteix a la façana principal, encarada vers migdia i distribuïda en dos eixos d'obertures. El portal és adovellat i situat a l'eix dret. Totes les obertures són emmarcades amb llindes i brancals de pedra. Els murs són de maçoneria i conserven el semi-arrebossat tradicional. En la resta de façanes gairebé no s'hi observen finestres. A la façana posterior (que dona a la Rectoria i que ha d'acollir l'accés principal del centre d'interpretació) s'hi construeix una àmplia estructura de ferro i vidre que acollirà les escales i ascensor. A l'interior de l'edifici la planta baixa conserva la seva tipologia tradicional, amb dues tines rectangulars a la banda nord que desembocaven als cellers. També hi ha diversos estables amb menjadores i una pica d'oli. Probablement la casa era més curta i en un moment donat s'amplià cap al nord. A la primera planta es conserva l'àmplia sala i, a migdia, una llar de foc que estava situada al costat de la cuina i d'una cisterna. Finalment, el segon pis s'ha sobrealçat en l'actual reforma i es dotarà d'un espai diàfan, amb àmplies obertures a les parets, que acollirà una part substancial del muntatge museogràfic.

Història

L'arxiu de l'antic mas Prat s'ha conservat força íntegrament. El document més antic és un pergami de l'any 1140 on es fa referència a la donació de terres de Manalvens i el nom de Guillem de Prad apareix com a testimoni. D'aquí es dedueix l'existència del mas que tenia aquest nom, però es tracta d'una hipòtesi. En tot cas, per la seva ubicació el Prat havia de ser un dels masos de la sagrera de l'església de Gaià, documentada l'any 1375. Amb els anys aquesta sagrera no va prosperar i, probablement, el Prat va anar absorbint la resta de cases que s'apinyaven al voltant de l'església. En general, la rectoria es va quedar les terres situades al nord i el Prat les terres situades al sud. En el fogatge de 1553 en el mas hi consta Joan Prat. Després de la crisi baix-medieval, el Prat va anar absorbint masos rònecs i altres propietats. Així, segons un capbreu del castell de Gaià del 1692-93 posseïa els masos Codinelles (que era a l'est del mas Ventalló), Tornamira, Recussa (avui conegut com Balma del Prat), Comaderec o Coma d'en Reig (que era al sud de Pregones i avui és conegut com la Baga del Prat) i terres d'altres masos. Aleshores el propietari era un altre Joan Prat. L'any 1816 el propietari era Jaume Prat (fill de Joan Prat i de Maria Prat), que es casà amb Antònia Soler de Lloberes. La salut de Jaume era precària i, segons consta en informes, no va fer el servei militar per aquest motiu. Va morir el 1826 sense haver tingut fills. Una mica abans, el 1820, hi havia hagut un casament entre la germana de Jaume, (Rosa Prat Torroella) i l'hereu de Manalvens (Jaume Manalvens Genescar). Arran de la mort del propietari del Prat l'heretat va acabar passant a la seva germana. Des d'aleshores els propietaris

van portar el cognom de Menalbens i, en un procés gradual, van acabar residint al Prat, mentre que a Manalvens hi van quedar masovers. Segons l'amillament del 1860, el Prat es troba entre el grup de masos mitjans-grans, que tenen entre 200 i 300 ha. Segons el Registre de la Riquesa de 1883, tenia tres masoveries: Manalvens, Tornamira i Tresserra, i un total de 197,51 ha, un 12 % de les quals eren conreades per parcers, concretament vuit parcers. Aleshores el propietari era Jaume Manalbens. A la dècada de 1910 el propietari era Josep Manalbens Vilaseca, el qual formava part del govern municipal de Gaià. Era un moment de grans disputes per motius polítics i ideològics. Segons es deia, de Gaià en amunt era dominat pels grans propietaris i de Gaià en avall tenien més arrelament els petits pagesos i sectors populars. Josep Manalbens no volia enemistar-se amb ningú, però va sortir malparat d'aquestes confrontacions, de manera que decidí abandonar l'antic mas i construir una casa nova més al sud, en unes terres que ja posseïa, just on comença el terme municipal de Sallent, per evitar noves disputes. És la casa nova de el Prat (avui coneguda com a Prat de Cornet). Segons una inscripció, es va acabar de construir el 1912. Un testimoni d'això apareix al diari La veu de Catalunya (15-07-1914) quan, en un anunci de l'Ajuntament de Gaià, es notifica que el regidor Josep Manalbens està absent des del mes de desembre de 1912. A partir d'aleshores a la casa antiga del Prat hi van quedar vivint masovers, fins els volts de 1960. La filla de Josep fou Núria Manalbens Vilaseca, que es casà amb Emili Riba Pont. El seu fill és Jaume Riba Manalbens, casat amb Dolors Costa Morral. I el fill d'aquest matrimoni és Jaume Riba Costa. Aquesta família, que continua vivint a Prat de Cornet, va mantenir la propietat de la casa antiga del Prat. A la dècada de 1980 la família va tenir diversos plets judicials amb l'Ajuntament i alguns veïns per les terres entorn del mas. Després que la família va guanyar els plets s'arribà a un acord amb l'Ajuntament. El 1990 es va vendre l'edifici del mas Prat (no les terres) a l'Ajuntament de Gaià.

Inscripció a la llinda sobre el portal principal: 1635. Està decorada amb símbols del Sagrat Cor, IHS i altres de curiosos. Inscripció a la dovella central del portal: 1747 Inscripció a la llinda superior de la façana principal: 1847. (Continuació de l'apartat d'història) En els darrers anys l'Ajuntament ha iniciat un procés per crear-hi un centre d'interpretació dedicat al món rural. En aquests moments s'hi executen les obres de rehabilitació, que impliquen una reforma substancial de l'edifici i un replantejament dels espais.

Bibliografia

BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 59, 67, 82, 84.

